

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

САЛАВЕЛІС ДМИТРО ЄВГЕНІЙОВИЧ

УДК 339.137.2:330.341.1

**ФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки підприємства та організації підприємницької діяльності Одеського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
Сабадирьова Антоніна Леонідівна,
Одеський національний економічний університет,
пенсіонерка.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Рєпіна Інна Миколаївна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
професор кафедри економіки та підприємництва;

доктор економічних наук, доцент
Ажаман Ірина Анатоліївна,
Одеська державна академія будівництва та архітектури,
завідувач кафедри менеджменту і маркетингу.

Захист дисертації відбудеться «03» жовтня 2019 р. о 15.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.055.03 Одеського національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 217.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 211.

Автореферат розісланий «02» вересня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. А. Сиротенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Провідну тенденцію у вітчизняній економіці визначає процес глобалізації світових ринків і значною мірою орієнтування на зовнішні ринки. У виробничому підприємстві посилюється турбулентність розвитку, що викликає необхідність постійного аналізу рівня конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів для просування і реалізації власної продукції з метою забезпечення прибутку. Конкурентоспроможність представляє різноманітні властивості сукупних можливостей підприємства та розглядається як рушійна сила його потенціалу в сучасних ринкових умовах.

Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства необхідно розвивати власний потенціал відповідно до вимог ринку і споживачів. Найважливішим є вирішення завдання щодо ефективного аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства в розрізі складових її визначення та реалізації. Рішення завдання дозволить надати належну характеристику ефективності резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства та стратегії розвитку.

Особливу увагу варто приділити підприємствам-виробникам бетону, які входять до переробної галузі України. Підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств-виробників бетону сприятиме зростанню виробничого підприємництва та держави в цілому.

Аналіз складових визначення і реалізації конкурентоспроможності потенціалу підприємств-виробників бетону має особливості, що пов'язані зі специфікою виробництва та ринку. У дослідженні проведено бенчмаркінг потенціалу підприємств-виробників бетону, прогнозний аналіз резервів підвищення конкурентоспроможності, задачу оптимального розподілу потенціалу підприємства, результат консалтингового супроводу. За відсутністю єдиного теоретико-методичного підходу в методиках аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємств-виробників бетону, перераховані вище алгоритми не розглядаються у взаємозв'язку з огляду на особливості їхнього розвитку. Саме тому розвиток універсального теоретико-методичного підходу та консалтинговий супровід бенчмаркінгу потенціалу підприємств-виробників бетону є підґрунтям ефективності впровадження резервів підвищення конкурентоспроможності цих підприємств в ринкових умовах.

Дослідженню проблем теорії конкуренції присвятили свої наукові праці зарубіжні автори: С. Л. Брю, Дж. Гелбрейт, Ф. Котлер, К. Р. Макконнелл, К. Маркс, А. Маршал, Ж-Ж. Ламбен, М. Портер, Д. Рікардо, Дж. Робінсон, П. Самуельсон, А. Дж. Стрікленд, А. Томпсон, Й. Шумпетер.

Проблемам формування конкурентоспроможності суб'єктів економіки в контексті еволюції теорії конкуренції присвячено праці таких вчених як: С. Б. Алексеев, Л. Л. Антонюк, Л. В. Балабанова, Г. В. Білоконенко, Г. С. Бондаренко, І. П. Булеєв, Б. В. Буркинський, О. Ф. Волонцевич, Т. І. Гончарук, А. Л. Денисова, М. І. Зверяков, Ю. Б. Іванов, О. Ф. Лука, М. В. Маракулін, В. Д. Немцов, О. А. Нужна, О. Є. Кузьмін, В. А. Павлова,

І. Л. Райнін, С. І. Савчук, І. В. Смолін, Л. В. Тарас'єва, В. Є. Титаренко, О. М. Тищенко, Т. М. Уляхін, І. О. Чурносова, Л. М. Чайнікова, В. Н. Чайніков, О. Г. Янковий. Особливостям формування конкурентоспроможності як об'єкта управління присвячено праці Г. Л. Азоєва, І. Ансоффа, А. П. Градова, П. С. Зав'ялова, Т. В. Голікової, М. І. Гельвановського, І. В. Ліпсіца, І. М. Ліфица, Т. В. Омеляненко, І. А. Педько Л. І. Піддубної, І. М. Репіної, А. П. Челенкова, Р. А. Фатхутдінова, А. Ю. Юданова. Незважаючи на різноманіття підходів до формування і оцінки рівня конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів, в дослідженнях відсутній єдиний підхід до аналізу складових визначення і реалізації конкурентоспроможності потенціалу підприємства і його змістовне наповнення у вигляді: концептуальної схеми і системи структурних елементів аналізу, методичного інструментарію аналізу в умовах сучасної економіки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідних тем Одеського національного економічного університету, зокрема: в рамках теми «Фактори і шляхи посилення конкурентоспроможності та підвищення ефективності роботи підприємств в галузях народного господарства України» (ДР 0107U011413), що виконувалася у 2008-2012 рр., особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні теоретичних засад щодо формування конкурентоспроможності потенціалу підприємств переробної галузі; в рамках теми «Теоретико-методичні та організаційні основи управління конкурентоспроможністю підприємств України» (ДР 0113U000655), що виконувалася у 2013-2017 рр., особистий внесок автора полягає в формулюванні методичного інструментарію визначення конкурентоспроможності потенціалу підприємств; в рамках теми «Розробка стратегії ефективного використання потенціалу підприємства переробної галузі» (ДР 108U007028), що виконувалась у 2013 р., особистий внесок автора полягає в підтвердженні системи концепції оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства; в рамках теми «Оцінка конкурентоспроможності підприємства переробної галузі та розробка рекомендацій по її підвищенню» (ДР 108U007032), що виконувалась у 2013 р., особистий внесок автора полягає у визначенні методики аналізу та обґрунтуванні рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства; в рамках теми «Стратегічні напрямки підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств» (ДР 118U000816), яка виконується відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт університету на 2018-2022 рр., особистий внесок автора полягає у визначенні резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств-виробників бетону.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є удосконалення теоретико-методичних підходів до визначення та реалізації складових конкурентоспроможності потенціалу підприємства і розробка на цій основі практичних рекомендацій щодо її підвищення з метою формування конкурентних переваг.

Досягнення поставленої мети зумовлює необхідність вирішення таких основних завдань:

- доповнити понятійний апарат з питань діагностики конкурентоспроможності потенціалу підприємства, систематизувати складові її визначення і реалізації;
- розвинути методичний інструментарій аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства в результаті удосконалення розгалуженої системи методів визначення;
- проаналізувати рівень конкурентоспроможності потенціалу підприємств та обґрунтувати вибір респондентів дослідження;
- обґрунтувати впровадження концептуального підходу до оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства в сучасних умовах ринку;
- удосконалити методичні інструменти бенчмаркінгу для виявлення резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства;
- розробити сценарії підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства для виявлення резервів з використанням прогнозного аналізу;
- модифікувати механізм аналізу підвищення конкурентоспроможності на основі моделі рішення задачі оптимального розподілу потенціалу підприємства;
- удосконалити алгоритм консалтингового супроводу бенчмаркінгу щодо підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств.

Об'єктом дослідження є процеси управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства з метою її підвищення в ринкових умовах.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних підходів і прикладних основ оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства з метою її підвищення та формування конкурентних переваг.

Методи дослідження. Для досягнення мети дисертаційної роботи та реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: теоретичного узагальнення – для вивчення теоретичних аспектів визначення предмета дослідження та взаємозв'язку його складових; аналізу та синтезу – для економічного аналізу респондентів дослідження та з'ясування тенденцій розвитку; графіко-аналітичні – для графічної та аналітичної характеристики процесу дослідження; методи прогнозування – для прогнозування потенціалу підприємства; методи оптимізації – для оптимального розподілу потенціалу підприємства; експертного консультування – для реалізації консалтингового супроводу бенчмаркінгу.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні матеріали державних та урядових органів, документи Державної служби статистики України, інформаційні ресурси Інтернету, аналітична оцінка функціонування підприємств переробної галузі України, звітність респондентів дослідження з відкритих джерел, публікації консалтингових компаній, наукові публікації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розвитку науково-методичних підходів до формування складових конкурентоспроможності потенціалу підприємства за рахунок обґрунтування алгоритму консалтингового супроводу.

Найбільш вагомими науковими результатами дисертаційної роботи є такі:
удосконалено:

- науково-методичний підхід до аналізу конкурентоспроможності з урахуванням систематизації її складових, застосування якого, на відміну від існуючих, дає змогу оцінити резерви підвищення конкурентоспроможності;

- теоретико-методичний підхід до формування системи концепції оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства, заснований на принципах та інструментарії системного підходу, що на відміну від існуючих, дає змогу узагальнити методичні ресурси респондентів дослідження;

- методичний підхід до прогнозування рівнів ресурсного, інвестиційного, маркетингового, організаційного, фінансового, виробничого видів потенціалу підприємства. Даний підхід, на відміну від існуючих, дає змогу визначити прогнозні сценарії підвищення конкурентоспроможності, за допомогою яких аналіз резервів стає детальним та послідовним;

- методичний підхід на основі моделювання потенціалу підприємства, що, на відміну від існуючих засобів, забезпечує оптимальний розподіл потенціалу та виявлення резервів підвищення його конкурентоспроможності;

дістало подальший розвиток:

- теоретичні засади визначення конкурентоспроможності потенціалу підприємства, підходи, методи та інструменти, що на відміну від існуючих, дозволяють створити концептуальну схему аналізу в розрізі функціональних блоків на засадах економіко-математичних методів обчислення і алгоритму консалтингового супроводу бенчмаркінгу;

- систематизація складових конкурентоспроможності в розрізі ресурсного, інвестиційного, маркетингового, організаційного, фінансового та виробничого потенціалів підприємства, що дозволяє, на відміну від існуючих підходів, сформулювати теоретичний базис для вдосконалення методів обчислення індикаторів конкурентоспроможності та резервів підвищення;

- методичний підхід із застосуванням графоаналітичного обчислення, що дозволяє, на відміну від існуючих кількісно оцінити та відобразити гексоген конкурентоспроможності потенціалу підприємства у розрізі її складових;

- методичний підхід до створення алгоритму консалтингового супроводу корпоративного замовника, що дає, на відміну від існуючих, реалізувати технологію бенчмаркінгу потенціалу підприємства та виявити поточні та перспективні резерви підвищення конкурентоспроможності.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційної роботи полягає у використанні теоретичних і практичних положень щодо визначення й реалізації резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств переробної галузі. Висновки і пропозиції дисертації використані в діяльності ТОВ «Елемент» (довідка № 124 від 01.03.2019 р). Розроблено концептуальну схему аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства та рекомендації щодо впровадження результатів дослідження на ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)» (довідка № 234 від 27.03.2019 р.). Рекомендації автора з проведення аналітичної процедури консалтингового

супроводу «Бенчмаркінг потенціалу підприємства» та резерви підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства реалізовані на ТОВ «Комфорт-ЛВ» (довідка № 62/2 від 26.04.2019 р.). Одержані автором результати наукового дослідження використані в навчальному процесі Одеського національного економічного університету при викладанні дисциплін «Потенціал і розвиток підприємства», «Управління якістю та конкурентоспроможністю підприємства» (довідка № 01-17/515 від 07.06.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій представлено власний підхід автора до формування складових конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Теоретичні обґрунтування, практичні розробки, висновки і рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі, одержані автором особисто на основі аналізу теоретичного і практичного матеріалу. Серед наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використані лише самостійно напрацьовані положення і висновки, про що зазначено в переліку наукових праць.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові результати дослідження апробовано на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Найважливіші теоретичні положення та результати дисертації доповідалися автором на: Науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу Одеського державного економічного університету, академічних установ та вищих навчальних заходів України (м. Одеса, квітень 2009 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Реформування економіки України: стан та перспективи» (м. Київ, листопад 2009 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Реформування економіки України: стан та перспективи» (м. Київ, листопад 2010 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: теорія і практика» (м. Київ, жовтень 2010 р.); IV Науково-практичній конференції «Інституційні засади функціонування економіки в умовах трансформації» (м. Одеса, вересень 2010 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Управління інноваціями – 2010» (м. Москва, вересень 2010 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Підприємницька діяльність в Україні: проблеми розвитку та регулювання» (м. Київ, червень 2012 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: теорія і практика» (м. Київ, жовтень 2012 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, жовтень 2012 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, вересень 2014 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: теорія і практика» (м. Київ, жовтень 2014 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, вересень 2016 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, вересень 2017 р.);

VII Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, вересень 2018 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 27 наукових праць, особисто автору належить 6,6 д. а., з них: розділи в 3 колективних монографіях; 8 статей у наукових фахових виданнях України; 3 статті у фахових виданнях, включених до наукометричних баз; 1 наукова праця в зарубіжному виданні; 12 публікацій в матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 248 сторінок, у тому числі 208 сторінок – основний текст. Список використаних джерел складається із 202 найменувань, розміщених на 20 сторінках. Матеріали дисертації містять 48 таблиць, 41 рисунок, а також 4 додатки, розміщених на 20 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету і завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами та наведена інформація щодо апробації результатів дисертації.

У першому розділі **«Теоретичний базис визначення складових та аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства»** розглянуто сутність поняття «конкурентоспроможність потенціалу підприємства» і наукові підходи щодо його тлумачення; систематизовано складові визначення і реалізації конкурентоспроможності потенціалу підприємства; визначено методи аналізу, що базуються на теоретичних підходах; сформовано концептуальну схему аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Автором обґрунтовано, що визначення сутності досліджуваного поняття виходить із теоретичних підходів, згідно з якими конкурентоспроможність потенціалу підприємства розглядається як властивість витримати конкуренцію в стратегіях розвитку та визначається на конкретному ринку рівнем можливостей задовольнити потенційні потреби споживачів ринку порівняно з аналогічним потенціалом конкурентів.

У дослідженні виокремлено складові визначення конкурентоспроможності потенціалу підприємства у вигляді ресурсного, інвестиційного, маркетингового, організаційного, фінансового і виробничого потенціалу. Визначено теоретичні підходи до аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємств: комплексний, результативний, відтворювальний, ресурсний, вартісний, системний, статичний, динамічний, стратегічний, ситуаційний, організаційний. Виділено системний підхід, що базується на системних принципах цілісності, структурності, взаємозалежності структури і середовища, ієрархічності, «чорної скрині». Окрім цього визначено організаційний підхід, що пов'язується з

розробкою та впровадженням стратегії залежно від змін середовища та з документами дії як частини стратегії розвитку підприємства.

Удосконалено методичний інструментарій і класифікацію методів аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства, що включає поглиблення як її ключових постулатів, так і класифікаційних ознак розмежування варіантів.

З'ясовано, що важливим рішенням є поєднання теоретико-методичного підходу і комп'ютерних технологій аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства, що дозволяє сформулювати прогностичні сценарії пошуку резервів та вирішити задачу оптимального розподілу потенціалу. Складові формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства об'єднані в концептуальну схему їх аналізу, головною метою якої є підвищення конкурентоспроможності в умовах ринку (рис. 1).

У другому розділі **«Методичне забезпечення оцінювання рівня конкурентоспроможності потенціалу підприємства»** узагальнено тенденції розвитку переробної галузі з урахуванням аналізу конкурентоспроможності підприємств-виробників бетону в умовах ринку. Запропонований аналіз дозволив автору виділити респондентів дослідження і визначити бізнес-рейтинг з урахуванням конкурентних переваг підприємств-виробників бетону. Отже, з вітчизняних виробників бетону обрано шість респондентів дослідження, які мають міцні позиції на ринку бетону й утворили ТОП-6 у складі бізнес-рейтингу м. Одеси та Одеської області, а також контролювали 92,8% ринку бетону в 2015-2017 роках, а саме: ТОВ «Комфорт-ЛВ», ТОВ «Хай-Рейз Констракшнз Холдинг», Одеська філія ТОВ з П «Дікергофф (Україна)», ПП «Стройіндустрія», ТОВ «Вестт», ТОВ «Елемент» (рис. 2).

На сьогодні підприємства-виробники бетону в м. Одесі та Одеській області дотримуються середнього рівня цін в цьому територіальному сегменті ринку, сприяють збільшенню будівництва.

Запропоновано концептуальний підхід до оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства, що ґрунтується на використанні системного підходу. Автором визначена система у вигляді концепції оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства, що містить такі елементи цієї системи: методичний інструментарій; наукове обґрунтування системи; механізми проведення аналізу; алгоритм консалтингового супроводу бенчмаркінгу; методичні ресурси аналізу. Запропонована система сформульована з умовою методичного забезпечення аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства на «виході» системи. «Вхід» цієї системи формулює методичний інструментарій визначення потенціалу підприємства. Наукове обґрунтування цієї системи засноване на теоретичному базисі аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства, а використані механізми аналізу забезпечують оцінку виявлених резервів.

КОНЦЕПТУАЛЬНА СХЕМА АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА			
1. Теоретичний базис аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства			
1.1. Поняття конкурентоспроможності потенціалу підприємства		1.3. Методичні підходи до аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства	
1.2. Теоретичні підходи до аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства			
2. Методичне забезпечення аналізу досягнутого рівня конкурентоспроможності потенціалу підприємства		3. Комп'ютерні технології обчислення рівня конкурентоспроможності потенціалу підприємства	
2.1. Концепція оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства	2.3. Методика аналізу рівня конкурентоспроможності потенціалу підприємства	3.1. Комп'ютерна система прогнозного аналізу в пакеті «Statistica»	3.3. Задача оптимального розподілу потенціалу підприємства
2.2. Методичний інструментарій аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства		3.2. Електронні таблиці в пакеті «Statistica»	3.4. Електронні таблиці в пакеті «Microsoft»
4. Інформаційна система оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства		5. Рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств-виробників бетону у стратегії розвитку	

∞

Рис. 1. Концептуальна схема аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором

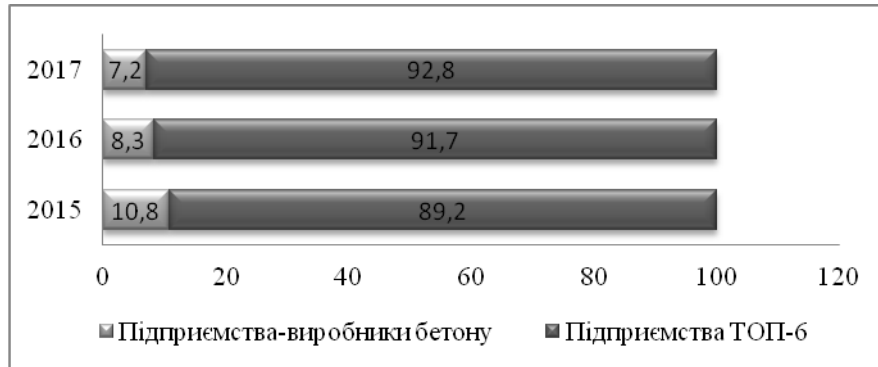

Рис. 2. Частка ринку підприємств-виробників бетону в м. Одесі та Одеській області в 2015-2017 рр. (%)

Джерело: розроблено автором

Для практичного застосування концепції оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства використовується консалтинговий бізнес-кейс корпоративного клієнта, що забезпечує проведення конкурентного бенчмаркінгу. Методичні інструменти бенчмаркінгу потенціалу підприємства апробовані автором. Для впровадження провідного досвіду з метою підвищення конкурентоспроможності потенціалу респондентів дослідження обґрунтовано об'єкти та результати бенчмаркінгу в розрізі окремих складових.

На основі методичного забезпечення оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємства визначено: показники аналізу потенціалу респондентів дослідження; індикатори конкурентоспроможності потенціалу підприємств та ефективність резервів її підвищення в ринкових умовах.

У третьому розділі «**Економічне обґрунтування проектів активізації резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства**» здійснено прогноз потенціалів респондентів дослідження, визначено прогнозні сценарії пошуку резервів підвищення їх конкурентоспроможності, отримано рішення задачі оптимального розподілу потенціалу підприємств, сформульовано резерви та обґрунтовано шляхи їх реалізації.

Запропонований в роботі аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємств є сценарним, що дозволило виконати аналіз індикаторів конкурентоспроможності за допомогою моделі «ARIMA» пакету «STATISTICA» за даними 2015-2017 років. Отриманий прогноз потенціалів підприємств-респондентів дослідження в цей період дозволив створити об'єктно-орієнтовану базу аналізу, що сприяє виявленню напрямків реалізації резервів підвищення конкурентоспроможності.

При вирішенні задачі оптимального розподілу потенціалу підприємства отримано оптимальні значення індикаторів його конкурентоспроможності. На їх основі побудовано многокутники конкурентоспроможності. Порівняння індикаторів конкурентоспроможності потенціалу підприємства до та після його оптимального розподілу виявило відмінності в конфігурації фактичного і збудованого многокутника конкурентоспроможності (рис. 3).

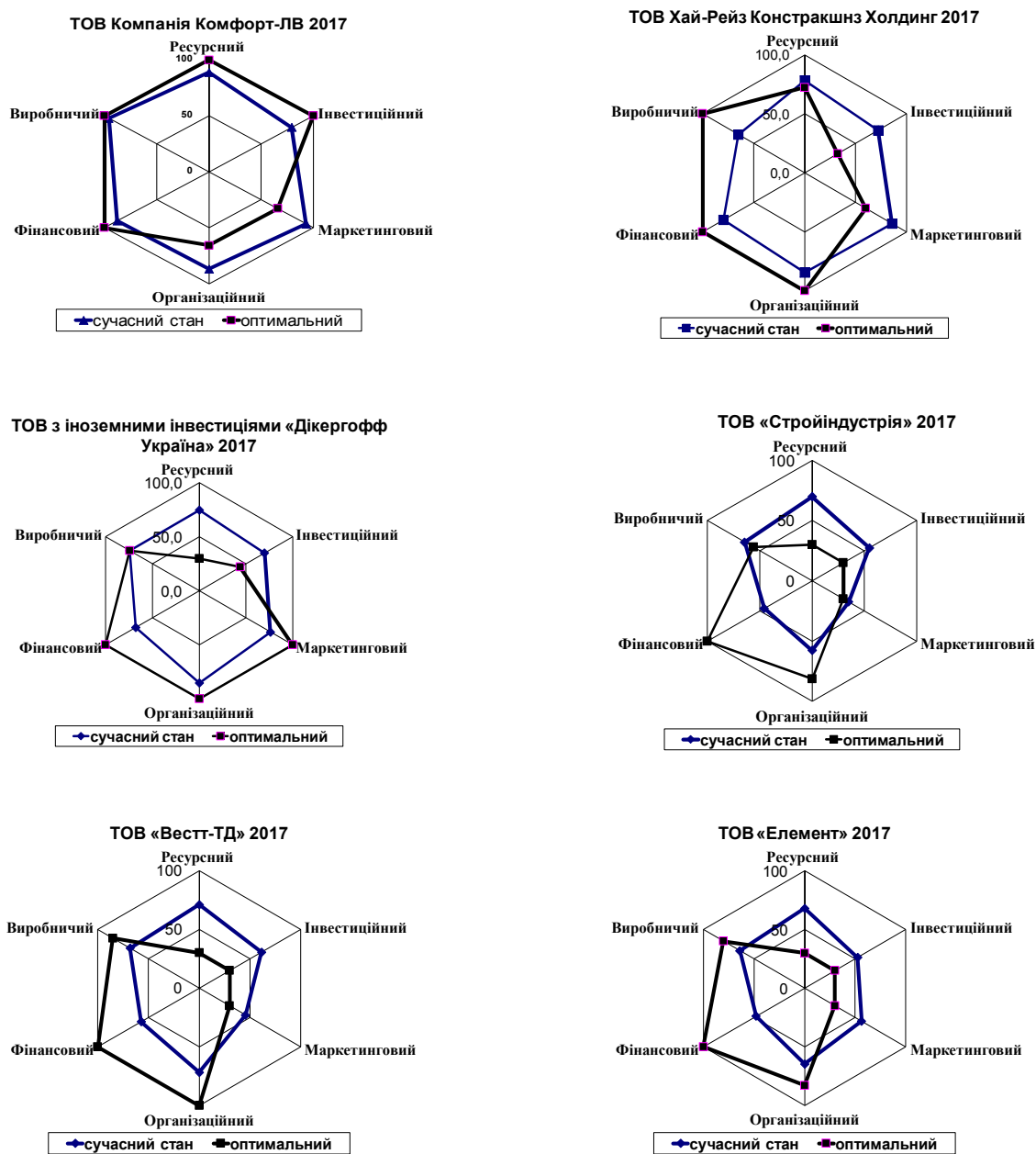

Рис. 3. Гексогени конкурентоспроможності потенціалу респондентів дослідження

Джерело: розроблено автором

Оптимальний розподіл потенціалу підприємств дозволив проаналізувати індекси конкурентоспроможності потенціалу підприємств та обчислити ефект від реалізації вивільнених резервів респондентів дослідження: ТОВ «Комфорт-ЛВ»; ТОВ «Хай-Рейз Констракшнз Холдинг»; ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)»; ТОВ «Стройіндустрія»; ТОВ «Вестт»; ТОВ «Елемент» (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз реалізації резервів підвищення конкурентоспроможності

Складові конкурентоспроможності потенціалу підприємства	2013 р.			2017 р.			Тенденція 2017/2013
	Індекси конкурентоспроможності		Ефект	Індекси конкурентоспроможності		Ефект	
	до	після	%	до	після	%	
ТОВ «Комфорт-ЛВ»							
Ресурсний потенціал	0,708	1,00	+29,12	0,888	1,00	+11,2	↓
Інвестиційний потенціал	0,772	1,00	+22,75	0,794	1,00	+20,6	↓
Маркетинговий потенціал	0,917	0,418	-50,67	0,931	0,658	-27,25	↓
Організаційний потенціал	0,710	0,30	-41,00	0,869	0,658	-21,05	↑
Фінансовий потенціал	0,800	0,846	+ 4,63	0,877	1,00	+12,3	↑
Виробничий потенціал	0,655	1,00	+34,44	0,958	1,00	+4,2	↓
ТОВ «Хай-Рейз Констракшнз Холдинг»							
Ресурсний потенціал	-	-	-	0,781	0,724	-5,7	↓
Інвестиційний потенціал	-	-	-	0,721	0,325	-39,6	↓
Маркетинговий потенціал	-	-	-	0,858	0,601	-25,1	↓
Організаційний потенціал	-	-	-	0,844	1,00	+15,6	↑
Фінансовий потенціал	-	-	-	0,795	1,00	+20,5	↑
Виробничий потенціал	-	-	-	0,651	1,00	+34,9	↑
ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)»							
Ресурсний потенціал	0,3635	0,30	-6,35	0,745	0,30	-44,5	↓
Інвестиційний потенціал	0,547	0,30	-24,75	0,701	0,439	-26,2	↓
Маркетинговий потенціал	0,576	0,30	-27,63	0,762	1,00	+23,8	↑
Організаційний потенціал	0,862	0,637	-22,49	0,852	1,00	+14,8	↑
Фінансовий потенціал	0,422	0,945	+52,34	0,679	1,00	+32,1	↓
Виробничий потенціал	0,318	0,608	+28,91	0,745	0,745	0	↓
ТОВ «Стройіндустрія»							
Ресурсний потенціал	0,631	1,00	+36,87	0,698	0,30	-39,8	↓
Інвестиційний потенціал	0,748	1,00	+25,12	0,549	0,30	-24,9	↓
Маркетинговий потенціал	0,720	1,00	+28,0	0,349	0,30	-4,9	↓
Організаційний потенціал	0,651	0,364	-28,65	0,578	0,815	+23,7	↑
Фінансовий потенціал	0,772	0,30	-47,22	0,457	1,00	+54,3	↑
Виробничий потенціал	0,580	0,438	-14,1	0,644	0,56	-8,4	↑
ТОВ «Вестт»							
Ресурсний потенціал	0,570	0,30	-27,00	0,710	0,30	-41,1	↓
Інвестиційний потенціал	0,571	0,30	-27,12	0,614	0,30	-31,4	↓
Маркетинговий потенціал	0,488	0,30	-18,87	0,457	0,30	-15,7	↑
Організаційний потенціал	0,598	0,722	+12,4	0,715	0,999	+28,43	↑
Фінансовий потенціал	0,538	1,00	+46,1	0,571	1,00	-42,9	↓
Виробничий потенціал	0,488	0,634	+14,52	0,681	0,85	+16,87	↑
ТОВ «Елемент»							
Ресурсний потенціал	0,716	0,30	-41,62	0,681	0,30	-38,1	↓
Інвестиційний потенціал	0,520	0,30	-22,0	0,524	0,30	-22,4	↓
Маркетинговий потенціал	0,487	0,30	-18,75	0,563	0,30	-26,3	↓
Організаційний потенціал	0,165	0,60	+44,1	0,647	0,829	+18,2	↓
Фінансовий потенціал	0,475	0,892	+41,69	0,478	1,00	+52,2	↑
Виробничий потенціал	0,620	0,585	-3,4	0,639	0,803	+16,7	↑

Джерело: розраховано автором

Оскільки оптимальний розподіл потенціалу підприємств дає як позитивний (+), так і негативний (-) ефект від зміни індексів конкурентоспроможності, то визначені тенденція поліпшення (\uparrow) та тенденція погіршення (\downarrow) використання вивільнених резервів респондентів дослідження.

Для реалізації резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств запроваджено алгоритм консалтингового супроводу бенчмаркінгу корпоративного клієнта. Схема цього алгоритму на відміну від існуючих схем дозволяє оцінити ефект від коливання індексів конкурентоспроможності потенціалу підприємств в умовах ринку. На замовлення корпоративного клієнта ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)», що є дочірнім для міжнародної компанії «Dyckerhoff GmbH» і компанії «Group Buzzi Unicem», визначено резерви підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств-виробників бетону в 2013-2017 роки.

В дисертаційній роботі визначено економічну ефективність інвестиційного проекту будівництва нового заводу з виробництва бетону в стратегії розвитку підприємства ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)» (табл. 2).

Таблиця 2

Розрахунок основних показників інвестиційного проекту підприємства
ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)» (тис. грн.)

Показники	Період часу					Разом
	2013	2014	2015	2016	2017	
Інвестиції у рік	4320,0	3160,0	-	-	-	7480,0
Чистий операційний потік	-	-	4878,0	4145,0	3047,4	12070,0
Внутрішня норма дохідності (IRR)	1,0	0,952	0,906	0,863	0,822	-
Дисконтований чистий потік	4320,0	3008,3	-	-	-	7328,3
Чиста приведена вартість (NPV)	-	-	-	-	-	3173,3
Дисконтований потік (Cash Flow)	-	-	4419,4	3577,2	2504,9	10501,6
Індекс прибутковості (PI)	-	-	-	-	-	1,43

Джерело: розраховано автором

Згідно з результатами розрахунку, внутрішня норма прибутковості становить 5%, а дисконтований період окупності інвестицій 3,27 року. Отриманий економічний ефект становить 3173,31 тис. грн. Інвестування будівництва заводу визнається ефективним і надасть можливість ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)» поширити ринок збуту у бетонному бізнесі. Частка ринку виробництва та реалізації бетону ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)» на українському ринку в 2017 році склала 3%. Отримання товариством чистого операційного грошового потоку в сумі 12070 тис. грн. після впровадження інвестиційного проекту забезпечить зростання виробництва та реалізації бетону на 11,2 тис. куб. м при незмінній ціні 1081,1 грн. за 1 куб. м.

Частка ринку виробництва та реалізації бетону, виробленого новим заводом на підприємстві ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)», становить 0,1% та буде припадати на 11,2 тис. куб. м бетону (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз ринку виробництва бетону ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)»

Назва підприємства	2018 (тис. куб. м)	Планований рік (тис. куб. м)	Частка ринку 2018 (%)	Частка ринку планований рік (%)	Зростання (тис. куб. м)	Темп приросту (%)
ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)»	198,9	210,1	3,0	3,1	11,2	5,6

Джерело: розроблено автором

У результаті проведеного заходу обсяг виробництва та реалізації бетону зросте на 11,2 тис. куб. м, або на 5,6 %. Частка ринку на запланований рік складе 3,1%.

Інвестиційна діяльність збільшила ефективність використання резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалів ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)». За даними табл. 1 доведено, що маркетинговий потенціал підприємства суттєво збільшився на 51,43% (з -27,63 до +23,80), а організаційний на 37,29% (з -22,49 до +14,80).

Отримані в дисертації результати апробовані в господарській практиці підприємств респондентів дослідження. На основі запропонованого алгоритму консалтингового супроводу бенчмаркінгу визначено ефект реалізації резервів підвищення конкурентоспроможності в умовах ринку виробництва та реалізації бетону.

Рекомендований в дисертаційній роботі теоретико-методичний підхід до формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства є гнучким та дозволяє розробити на його основі практичні рекомендації з метою формування конкурентних переваг респондентів дослідження.

ВИСНОВКИ

У дисертації проведено теоретичне узагальнення економічної літератури та вирішено задачу з удосконалення теоретико-методичного підходу до формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства з метою визначення конкурентних переваг.

За результатами виконаної дисертаційної роботи зроблено такі висновки:

1. Вивчення теоретичного тлумачення поняття «конкурентоспроможність потенціалу підприємства», його узагальнення, аналіз та порівняння виявило, що його визначення засноване на теорії конкуренції та розкривається таким чином: конкурентоспроможність потенціалу підприємства як властивість витримувати конкуренцію в стратегіях розвитку визначається на конкретному ринку рівнем

здатності задовольняти потенційні потреби споживачів порівняно з аналогічними потенціалами підприємств конкурентів. Визначена класифікація методів аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства залежно від цілей дозволяє її використовувати в діяльності респондентів дослідження.

2. У дисертаційній роботі відокремлено основні складові визначення і реалізації конкурентоспроможності потенціалу підприємств-виробників бетону: ресурсний, інвестиційний, маркетинговий, організаційний, фінансовий та виробничий потенціали. У такий спосіб сформульовано концептуальну схему аналізу для виявлення резервів підвищення конкурентоспроможності; проведено розрахунки потенціалу підприємств.

3. Проаналізовано стан і динаміку переробної галузі та вітчизняного ринку бетону. За результатами аналізу встановлено, що в умовах сучасної олігополії та недосконалої конкуренції в бізнес-середовищі виділились крупні виробники бетону, що контролюють ринкову ціну. Виявлені тенденції на досліджуваному ринку бетону ретельно та всебічно проаналізовано для обґрунтованого вибору респондентів дослідження.

4. Створена система у вигляді концепції оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства, що включає такі компоненти: наукове обґрунтування; методичний інструментарій обчислення; механізм виявлення резервів; алгоритм консалтингового супроводу корпоративного клієнта; методичні ресурси аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

5. З метою впровадження методичних інструментів бенчмаркінгу запропоновано використання схема логічної послідовності аналізу резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства. З метою реалізації резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу респондентів дослідження запропоновані формулювання об'єктів і результатів бенчмаркінгу.

6. У дисертаційній роботі рекомендовано здійснювати прогноз потенціалу респондентів дослідження за допомогою використання методів статистичного і прогнозного аналізу в пакеті «STATISTICA»; впровадити об'єктно-орієнтовану базу аналізу з урахуванням прогнозних сценаріїв пошуку резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства в діючих стратегіях.

7. З урахуванням сформованих складових потенціалів, а саме: ресурсним, інвестиційним, маркетинговим, організаційним, фінансовим, виробничим, визначено і апробовано механізм аналізу використання резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства. За допомогою оптимального розподілу потенціалу підприємства виконано аналіз реалізації резервів підвищення конкурентоспроможності в умовах ринку.

8. Практичну значимість теоретико-методичного підходу, що розроблений в дисертації та апробований на підприємствах-виробниках бетону, демонструє алгоритм консалтингового супроводу бенчмаркінгу корпоративного клієнта; результати аналізу використання вивільнених резервів потенціалу підприємства та ринку виробництва і реалізації бетону. Економічний ефект інвестиційного проекту будівництва заводу з виробництва бетону на

ОФ ТОВ з П «Дікергофф (Україна)» становить 3173,31 тис. грн., внутрішня норма прибутковості – 5%, дисконтований період окупності інвестицій – 3,27 р. У результаті проведеного заходу обсяг виробництва та реалізації бетону зросте на 11,2 тис. куб. м, або на 5,6 %. Частка ринку на запланований рік складе 3,1%.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи у колективних монографіях:

1. Економіка підприємства в умовах ринкових перетворень : монографія / За заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2010. 389 с. *Особистий внесок здобувача 0,83 д. а. : розділ 4.2. «Формування конкурентоспроможності потенціалу підприємств переробної галузі». С. 284–295 (здійснено аналіз формування конкурентоспроможності потенціалу підприємств країн світу в умовах ринкових перетворень).*

2. Государство и рынок : механизмы и методы регулирования в условиях преодоления кризиса : коллективная монография / Под ред. С. А. Дятлова, Д. Ю. Миропольского, В. А. Плотникова. Санкт-Петербург : Астерион, 2010. Т. 2. 374 с. *Особистий внесок здобувача 0,12 д. а. : розділ 6.3 «Методи оцінки потенціалу промислового підприємства». С. 264–268 (досліджено питання щодо аналізу потенціалу в контексті антикризового управління на мікро- та мезорівнях господарської системи в умовах ринкових перетворень).*

3. Конкурентоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрями підвищення : монографія / За заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2013. 470 с. *Особистий внесок здобувача 0,7 д. а. : розділ 2.6 «Оцінка конкурентоспроможності потенціалу підприємства». С. 166–172 (досліджено сутність інформації, інформаційної системи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі).*

Статті у наукових фахових виданнях і виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

4. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л. Сучасні підходи до формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2009. № 35. С. 246–250 (0,35 д. а.). (*Google Scholar*). *Особистий внесок здобувача 0,15 д.а. : розкрито сучасні підходи до аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства в країнах світу в умовах ринкових перетворень.*

5. Салавеліс Д. Є. Характеристика конкурентних позицій підприємств переробної галузі промисловості. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 3 (2). С. 210–213 (0,41 д. а.).

6. Салавеліс Д. Є. До питання визначення конкурентоспроможності потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6 (3). С. 282–283 (0,24 д. а.).

7. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л. Організаційні аспекти конкурентоспроможності потенціалу промислового підприємства. *Економіка підприємства : теорія і практика*. 2010. Спец. вип. : Формування ринкової економіки. С. 331–337 (0,37 д. а.). *Особистий внесок здобувача 0,2 д. а. : проаналізовано конкурентоспроможність потенціалу підприємств у переробній галузі в умовах ринкових перетворень*.

8. Салавеліс Д. Є. Конкурентоспроможність потенціалу цементного виробництва в країнах світу. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 4 (3). С. 238–241 (0,37 д. а.).

9. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л. Формування конкурентоспроможності потенціалу промислового виробництва. *Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право)*. 2011. № 1. С. 153–156 (0,45 д. а.). *Особистий внесок здобувача 0,22 д. а. : визначено зміст поняття та процесу формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства в умовах сучасного ринку*.

10. Салавеліс Д. Є. Система оцінки конкурентоспроможності інформаційного потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 4 (3). С. 254–257 (0,35 д. а.).

11. Салавеліс Д. Є., Сабадырева А. Л. Информационное обеспечение конкурентоспособности потенциала предприятия. *Прикладной менеджмент и инвестиции*. 2013. № 4 (2). С. 306–311 (0,34 д. а.). (*Google Scholar, Open Academic Journals Index, CitEc: Citations in Economics, EconBiz, CiteFactor*). *Особистий внесок здобувача 0,3 д. а. : розкрито сутність теоретичних основ інформаційного забезпечення потенціалу підприємства*.

12. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л. Реструктуризація і конкурентоспроможність потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. № 3 (2). С. 144–149 (0,50 д. а.). (*Аналітична база даних РІНЦ*). *Особистий внесок здобувача 0,25 д. а. : визначено процес реструктуризації та формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства в ринковій економіці*.

13. Салавеліс Д. Є. Удосконалення оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. № 2 (57). С. 156–161 (0,55 д. а.). (*Index Copernicus International*).

14. Салавеліс Д. Є. Сучасні підходи до оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2018. № 11 (263), С. 163–178 (0,64 д. а.). (*Google Scholar, Social Science Open Access Repository*).

Наукові праці в зарубіжних виданнях:

15. Салавеліс Д. Е., Сабадырева А. Л. Инновационная составляющая организации потенциала промышленного предприятия. Управление инновациями / Под ред. Р. М. Нижегородцева. Москва : Ленанд, 2010. С. 374–379 (0,37 д. а.). *Особистий внесок здобувача 0,2 д. а. : розглянуто питання щодо системи індикаторів конкурентоспроможності потенціалу підприємства в контексті її оцінювання в ринковій економіці.*

Матеріали міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій:

16. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л., Никифорова А. Т. Системна характеристика потенціалу підприємства. *Реформування економіки України : стан та перспективи* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 листопада 2009 р. Київ : МІБО КНЕУ, 2009. С. 205–207 (0,13 д. а.). *Особистий внесок здобувача 0,1 д. а. : визначено аспекти системної організації потенціалу підприємства в ринковій економіці.*

17. Салавеліс Д. Є. Види конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі. *Економіка підприємства : теорія та практика* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 21 жовтня 2010 р. Київ : КНЕУ, 2010. С. 273–275 (0,13 д. а.).

18. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л. Стратегічне управління потенціалом підприємства. *Реформування економіки України : стан та перспективи* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 листопада 2010 р. Київ : МІБО КНЕУ, 2010. С. 209–211 (0,13 д. а.). *Особистий внесок здобувача 0,1 д. а. : визначено стратегічні аспекти управління потенціалом підприємства в ринковій економіці.*

19. Салавеліс Д. Є. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства переробної галузі. *Інституційні засади функціонування економіки в умовах трансформації* : зб. матеріалів наук.-практ. конф., 8-10 вересня 2010 р., Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, м. Одеса. 2010. Ч. 3. С. 26–27 (0,14 д. а.).

20. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л. Системний підхід до формування показників оцінки потенціалу підприємства. *Економіка підприємства : теорія та практика* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 12 жовтня 2012 р. Київ : КНЕУ, 2012. С. 26–28 (0,23 д. а.). *Особистий внесок здобувача 0,1 д. а. : виділено основи системного підходу до формування потенціалу підприємства в ринковій економіці.*

21. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л. Інформаційний потенціал підприємства. *Підприємницька діяльність України : проблеми розвитку та регулювання* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 31 травня – 1 червня 2012 р. Київ : МІБО КНЕУ, 2012. С. 156–158 (0,14 д. а.). *Особистий внесок здобувача 0,1 д. а. : визначено аспекти формування інформаційного потенціалу підприємства в економіці.*

22. Салавеліс Д. Є. Фактори формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства в умовах корпоративного управління. *Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 жовтня 2012 р. Одеса : Атлант, 2012. С. 98–99 (0,13 д. а.).

23. Салавеліс Д. Є., Сабадирьова А. Л., Шинкаренко В. М. Сучасні технології управління потенціалом підприємства. *Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 вересня 2014 р. Одеса : Атлант, 2014. С. 79–80 (0,13 д. а.). *Особистий внесок здобувача 0,1 д. а. : проаналізовано комп'ютерні технології обчислення конкурентоспроможності потенціалу підприємства в ринковій економіці.*

24. Салавеліс Д. Є. Конкурентний бенчмаркінг потенціалу промислового підприємства. *Економіка підприємства : теорія та практика* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 10 жовтня 2014 р. Київ : КНЕУ, 2014. С. 308–311 (0,12 д. а.).

25. Салавеліс Д. Є. Трансформаційний вектор сталого розвитку. *Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 вересня 2016 р. Одеса : Атлант, 2016. С. 169–170 (0,14 д. а.).

26. Салавеліс Д. Є. Когнітивний підхід до оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємства. *Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 вересня 2017 р. Одеса : Атлант, 2017. С. 163–164 (0,12 д. а.).

27. Салавеліс Д. Є. Консалтинговий супровід бенчмаркінгу потенціалу підприємства. *Економіка підприємства : сучасні проблеми теорії та практики* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 вересня 2018 р. Одеса : Атлант, 2018. С. 121–122 (0,12 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Салавеліс Д. Є. Формування складових конкурентоспроможності потенціалу підприємства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеський національний економічний університет, Одеса, 2019.

У дисертації вирішена наукова задача щодо вдосконалення теоретико-методичних підходів до формування конкурентоспроможності потенціалу підприємства та розроблено на цій основі рекомендації по її підвищенню.

Об'єктом дослідження є процеси управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства з метою її підвищення в ринкових умовах.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних підходів і прикладних основ аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства з метою її підвищення та формування конкурентних переваг.

Сформульовано сутність поняття конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Систематизовано теоретичні підходи до формування складових конкурентоспроможності потенціалу підприємства та визначено методичний інструментарій аналізу.

Проаналізовано стан ринку бетону в умовах конкуренції і сформульовано концептуальний підхід до оцінки конкурентоспроможності потенціалу респондентів дослідження.

У дисертації застосовано технологію пакету «STATISTICA» і виконано рішення задачі оптимального розподілу потенціалу підприємства. Виконано аналіз індексів конкурентоспроможності. Аналіз конкурентоспроможності досліджуваних підприємств дозволив визначити вектор їх розвитку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, потенціал підприємства, формування складових, оцінка, аналіз, прогноз, оптимізація, бенчмаркінг.

АННОТАЦИЯ

Салавелис Д. Е. Формирование составляющих конкурентоспособности потенциала предприятия. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управления предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесский национальный экономический университет, Одесса, 2019.

В диссертации решена научная задача по совершенствованию теоретико-методических подходов к формированию конкурентоспособности потенциала предприятия и на этой основе разработаны рекомендации по ее повышению.

Объектом исследования являются процессы управления конкурентоспособностью потенциала предприятия с целью ее повышения в рыночных условиях.

Предметом исследования является совокупность теоретико-методических подходов и прикладных основ анализа конкурентоспособности потенциала предприятия с целью ее повышения и формирования конкурентных преимуществ.

Сформулирована сущность понятия конкурентоспособности потенциала предприятия. Систематизированы теоретические подходы к формированию составляющих конкурентоспособности потенциала предприятия и определены методический инструментальный анализа.

Проанализировано состояние рынка бетона в условиях конкуренции и сформулирован концептуальный подход к оценке конкурентоспособности потенциала респондентов исследования.

В диссертации применена технология пакета «STATISTICA» и выполнено решение задачи оптимального распределения потенциала предприятия. Выполнен анализ индексов конкурентоспособности. Анализ конкурентоспособности исследуемых предприятий позволил определить вектор их развития.

Ключевые слова: конкурентоспособность, потенциал предприятия, формирование составляющих, оценка, анализ, прогноз, оптимизация, бенчмаркинг.

SUMMARY

Salavelis D. E. Component formation of competitiveness in enterprise potential. – Manuscript.

Dissertation for the scientific degree of a Candidate of Economic Sciences (Ph.D), specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (according to the types of economic activity). – Odessa National Economic University, Odessa, 2019.

The dissertation deals with the scientific problem of improving the theoretical and methodological bases regarding to the definition and realization of component formation of competitiveness in enterprise potential.

The object of research is the processes of managing the competitiveness of the enterprise potential in order to increase it in market conditions.

The subject of research is a set of theoretical and methodological approaches and engineering bases of the analysis of competitiveness of the potential in enterprise with the purpose to increase and formate competitive advantages.

Theoretical approaches to determine and realize the competitiveness of the enterprise potential are the following: the essence of the concept of competitiveness of the enterprise potential is formulated and such a unified definition is proposed, which characterizes its ability to withstand competition in development strategies.

The methodical toolkit for competitive analysis of the enterprise potential is determined. The essence of theoretical approaches to the analysis of the competitiveness of enterprise potential, which are consistent with the industry specificity of concrete producers are formulated taking into account the range of components of their competitiveness. The importance of concrete producers in the economy of Ukraine is emphasized and a conceptual scheme of potential competitive analysis is developed within the framework of their functioning in the market-economic and institutional environment.

The dissertation identifies domestic producers of concrete-respondents of research (LLC «Comfort-LV», LLC «Hi-Raise Constructions Holding», Odessa Branch of LLC with AI «Dyckerhoff (Ukraine)», PP «Construction industry», LLC «West», LLC «Element»), which hold a significant market share in Odessa and Odessa region, control 92.8% of the concrete market segment according to 2015-2017.

Both the conceptual approach to the assessment of the competitiveness of the respondents' research potential was applied and the systematic analytical procedures in the system of the concept of the enterprise ACP (Assessment of Competitive Potential) have been applied. «STATISTICA» technology has been applied. The graphical capabilities of the package allowed the author to determine basic,

optimistic, pessimistic scenarios of finding competitiveness reserves as a result of computer interpretation of interval forecast of enterprise potential.

The author has systematized the mechanism of forecasting; a time horizon that ensures forecast accuracy; the scenarios to find reserves for improving the level of competitiveness are analyzed; indicators of competitiveness are predicted. For concrete manufacturers, a new scheme with object-oriented base of forecast analysis has been chosen to increase the competitiveness, which unlike the existing schemes of analysis, will not only allow to investigate dynamics of indicators but also the forecast line (forecast) and its boundary values, optimistic (upper) and pessimistic (lower) forecasts at the level of 90% of reliability.

In the dissertation the mathematical solution to the problem of optimal distribution of the potential enterprise has been formed with the use of the optimization process. The algorithm for solving the problem has been appealed to analyze the optimal values of competitive indices of enterprise potential in the form of graphs. Comparison of competitiveness indices before and after the optimization process was performed, which showed the dynamics of enterprise potential development.

The analysis of the competitiveness of these enterprises made it possible to determine the vector of development and economic effect in terms of component potentials.

In the dissertation the methodical basis of introduction of consulting support of benchmarking in potential enterprise is formed. The result of research through consulting support of benchmarking is the formation, improvement or change of the strategy of increasing the competitiveness of the enterprise potential. This conceptual approach involves solving the problem of optimizing the enterprise potential and consulting support of benchmarking, was appealed to formulate a business decision on construction of a concrete production plant at the enterprise of Odessa Branch of LLC with AI «Dyckerhoff (Ukraine)». Measures developed to approve the results of the implementation of the concept on the system of ACP of the enterprise made it possible to obtain an economic effect of the amount of UAH 3173,31 thousand, that's to say to increase the market share by 3%; to increase the competitive indices of Odessa Branch of LLC with AI «Dyckerhoff (Ukraine)» through the realization of reserves by increasing the potential competitiveness in terms of marketing by 51.43%, organizational by 37.29%, organizational by 37.29%. Thus, production capacity reserves have decreased significantly. Significance of the concept of enterprise OKP shows the obtained economic effect.

Keywords: competitiveness, enterprise potential, component formation, estimation, analysis, prognosis, optimization, benchmarking.

